

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
II-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixov o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI.....	12
Usmonova Zarina	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI VA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	19
Zaripova Sabrina Zafar qizi	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK TARMOG'IDA INTEGRATSIYALASHGAN MENEJMENT TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA JORIY ETISH: SAMARADORLIK, TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	25
Sobirov Shohruh Shuxratovich	
ISTE'MOLCHILAR ORASIDA IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI QISQA FORMATLI VIDEOKONTENTNING IMPULSIV XARID XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI.....	30
Ra'no Balxiboyeva Davron qizi	
KAPITAL BOZORI ORQALI TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH YO'LLARI.....	40
Otabek Oltiboyev	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RAQAMLASHTIRISHNING YALPI TALAB O'ZGARISHIGA TA'SIRI TAHLILI.....	45
Ochilov Laziz Siddiqovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA YANGI ISLOHOTLARNING MAKROIQTISODIY TAHLILI	54
Sanakulova Iroda Abrorovna	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA CHO'L YAYLOVLARI IXTISOSLASHUVINI MOSLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QIZILQUM CHO'L YAYLOVLARI MISOLIDA)	61
Kozokov Najmiddin Isomiddinovich	
XALQARO OLIY TA'LIM TIZIMLARIDA UNIVERSITET BOSHQARUVINING TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL AVTONOMIYA, HISOBDOIRLIK VA STRATEGIK BOSHQARUV MODELLARI	68
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
THREE GENERATIONS OF REFORM: GOVERNANCE PARADIGMS AND THE MEASUREMENT GAP IN UZBEKISTAN'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT TRANSITION	76
Salakhutdinova Yulduz Golibovna	
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГА	82
Умарова Нозанин Алишерзода	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	88
Sapayev Abduljalol Odinayevich	
TIJORAT BANKLARIDA TO'LOV TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	96
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
UMUMIY IQTISODIY MUVOZANAT NAZARIYASINING ZAMONAVIY TALQINI.....	102
Murodov Alisher Murodjon o'g'li	
РОЛЬ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕЁ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	106
Уралова Сожида Анвар кизи	

JIZZAX VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISH DINAMIKASI, TUZILMASI VA ISTIQBOLLARI (2016–2024-YILLAR)	112
Mamadiyrov Adhamjon Qo'chqar o'g'li	
KREATIV INDUSTRIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	121
Ulug'bekov Sardorbek Ulug'bekovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	128
Turdiyev Eralijon Muxtarovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR AUDITINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	134
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING NAZARIY JIHATLARI	138
Asqarov Fayzullo G'iyosiddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKALARNI RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	148
Abdiyev Nosir Raximovich	
Muzaffarova Mohira Nuraliyevna	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA MOLIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	154
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASINING HUDUDII RIVOJLANISH DARAJASINI QIYOSIY BAHOLASH	160
Omonova Nigora Bahodir qizi	
ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISHINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI	167
Iskandarov Xurshid Iskandarovich	
TEXNOLOGIK AVLOD ALMASHINISHI SHAROITIDA ALOQA KORXONALARI TOVAR-MODDIY ZAXIRALARINING QADRSIZLANISHINI HISOBGA OLISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Jamilov Jushqin Jonon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH DARAJASINI ANFIS ASOSIDA MODELLASHTIRISH	181
Avazova Nafisa Namazovna	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: O'ZSME-DDI MODULINING METODOLOGIYASI VA AMALIY JORIY ETISH MEXANIZMI	186
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	193
Kenjaeva Durdona Ravshan qizi	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	198
Аюбов Ойбек Улугбек угли	
YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH	204
Raximov Sarvarbek Abdumutalibjonovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH, ULARNI MOLIYALASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI	211
Umarova Gulzodxon Qodirbekovna	

MEHMONXONA XO'JALIKLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL MEKANIZMI VA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	216
Rahimov Hasan Abdusaitovich	
NOMODDIY AKTIVLAR BO'YICHA OSHKORALIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA MILLIY HISOBNI XALQARO STANDARTLAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH.....	221
Ishankulov Izzatilla Nurillayevich	
SANOATLASHTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA UNUMDORLIK OMILI.....	226
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
INNOVATSION O'ZGARISHLAR ASOSIDA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHNING 2030-YILGACHA MO'LJALLANGAN PROGNOZ SSENARIYLARI VA ULARNING SEZGIRLIK TAHLILI	232
Amrullayev Dadaxon	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ И СТРУКТУРНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	237
Эркинбаева Камила Жавланбековна	
TIJORAT BANKLARI BIZNES MODELINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	243
Sh. Nurullayeva	
S. Narimonov	
OLIY TA'LIMDA RAQAMLI EKOTIZIMNI SHAKLLANTIRISHDAGI XAVF-XATARLAR (RISKLAR) VA BOSHQARUV MUAMMOLARI.....	249
Pirmanov Oxunjon Baxridin o'g'li	
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	256
Шомуродов Равшан Турсункулович	
Хакимов Хафизбек Хамза угли	
Джумабаева Гаянэ Рахимовна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOTRANSPORT XIZMATLARI BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI EKOLOGIK-IQTISODIY OMILLAR ASOSIDA OSHIRISH YO'LLARI	263
Sultanov Sulaymon Safarboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	269
Abdushukurova Mehribonu Dilmurod qizi	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, YER RESURLARIDAN FOYDALANISH VA AHOLINING XARID QOBILIYATI MUVOFIQLIGINI BAHOLASH	276
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich	
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА	281
Мирахмедова Мафтуна Ибрагимовна	
TIJORAT BANKLARIDA FOIZ SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AMALIY JIHATLARI.....	288
Orifova Dilnoza Obid qizi	
XALQARO KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	295
Aliyev Bekzod Ilhomovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УЧЁТА И АНАЛИЗА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	301
Холикова Дурдона Бунёдjon кизи	

TOSHKENT VILOYATIDA ISHLAB CHIQARISH SOHASIDA KICHIK BIZNESNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HUDUDIIY DIFFERENSIATSIYASI.....	308
Salimov Burxoniddin	
IJTIMOIIY-IQTISODIIY ADOLATNI TA'MINLASHDA SINERGETIK YONDASHUV: ZANJIRLI ADOLAT KONSEPSIYASI.....	314
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
AQLLI SHAHAR TIZIMIDA IJTIMOIIY SOHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMLARI.....	319
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
QO'SHILGAN QIYMATNI TAQSIMLASHNING SAMARALI SOLIQ MEXANIZMIGA OID XORIJ TAJRIBALARI.....	326
A.A. Bobomurodov	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT" TIZIMIGA O'TISH ZARURIYATI VA XIZMATLAR SOHASI UCHUN IQTISODIIY AHAMIYATI.....	333
Y.M.Xalikov	
OLIIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	342
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li	
YOSHLARNING RAQAMLI MEHNAT PLATFORMALARIDA BARQAROR BANDLIGINI RISKKA ASOSLANGAN STRATEGIK BOSHQARISH.....	349
Palvonova Sevara Baxromovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	355
Almanov Ilhom Sultonovich	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Almanov Ilhom Sultonovich

Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

E-mail: Ilhom.almanov@gmail.com

ORCID: 0009-0002-0010-6182

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish tarmoqlarida innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Innovatsion boshqaruv tizimining tarkibiy elementlari, xizmat ko'rsatishning turli sohalaridagi raqamlashtirish darajasi o'rtasidagi tafovutlar, tizimda mavjud dolzarb muammolar hamda innovatsion boshqaruv indeksi (IBI) va raqobatbardoshlik darajasi o'rtasidagi statistik bog'liqlik tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlanib, ularni amalga oshirish natijasida kutiladigan iqtisodiy samaralar ilmiy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, xizmat ko'rsatish tarmoqlari, innovatsion boshqaruv, raqamli transformatsiya, innovatsion boshqaruv indeksi, raqobatbardoshlik, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv.

Abstract: The theoretical and practical aspects of improving the innovation management system in service industries within the digital economy are examined. The structural elements of the innovation management system, disparities in the level of digitalization across various service industries, current challenges within the system, and the statistical relationship between the Innovation Management Index (IMI) and competitiveness are analyzed. In addition, priority areas for improving the innovation management system are identified, and the expected economic effects of their implementation are scientifically substantiated.

Keywords: digital economy, service industries, innovation management, digital transformation, Innovation Management Index, competitiveness, data-driven management.

Аннотация: Исследованы теоретические и практические аспекты совершенствования системы инновационного управления в отраслях сферы услуг в условиях цифровой экономики. Проанализированы структурные элементы системы инновационного управления, различия в уровне цифровизации различных отраслей сферы услуг, актуальные проблемы функционирования системы, а также статистическая взаимосвязь между индексом инновационного управления (ИИУ) и уровнем конкурентоспособности. Кроме того, определены приоритетные направления совершенствования системы инновационного управления и научно обоснованы ожидаемые экономические эффекты от их реализации.

Ключевые слова: цифровая экономика, отрасли сферы услуг, инновационное управление, цифровая трансформация, индекс инновационного управления, конкурентоспособность, управление на основе данных.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi xizmat ko'rsatish tarmoqlarining boshqaruv tizimlariga tubdan yangi talablar qo'yimoqda. An'anaviy boshqaruv usullarini mijozlar ehtiyojlarining tezkor o'zgarishi, raqobatning globallasuvi va texnologik yangilanishlarning jadallashuvi sharoitlariga moslashtirish zarurati ortib bormoqda. Bu holat xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion boshqaruv tizimlariga o'tishga undamoqda.

Innovatsion boshqaruv tizimi deganda tashkilotning yangi g'oyalar, texnologiyalar va usullarni izchil izlash, sinash va joriy etish qobiliyatini ta'minlovchi boshqaruv mexanizmlari majmui tushuniladi. Xizmat ko'rsatish sohasida bunday tizim, ishlab chiqarish sohasidan farqli o'laroq, nafaqat texnologik, balki tashkiliy va marketing innovatsiyalarini ham qamrab olishi lozim, chunki xizmatning o'zi ko'pincha nomoddiy bo'lib, mijoz bilan bevosita o'zaro ta'sirga asoslanadi.

O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan.¹

Xizmat ko'rsatish tarmoqlari milliy iqtisodiyotning tobora ortib borayotgan qismini tashkil etadi va ularning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi izchil o'sib bormoqda. Ushbu sektorning o'ziga xosligi shundaki, unda taklif etiladigan mahsulot ko'pincha nomoddiy bo'lib, xizmat ko'rsatish jarayoni esa iste'molchi bilan bevosita o'zaro ta'sirga asoslanadi. Bu xususiyat innovatsion boshqaruvni ishlab chiqarish sohasidagidan farqli tarzda loyihalashni talab qiladi: bu yerda nafaqat texnologik, balki jarayon va tashkiliy innovatsiyalar, shuningdek, mijozlar tajribasini yaxshilashga qaratilgan innovatsiyalar ham alohida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Amerikalik olim Clayton M. Christensen «buzg'unchi innovatsiyalar» nazariyasini ishlab chiqib, an'anaviy tashkilotlarning yangi texnologiyalarga moslashish strategiyalarini asoslagan. Muallif innovatsion boshqaruvning tashkiliy tuzilmaga bog'liqligini ko'rsatgan. Mazkur yondashuv xizmat ko'rsatish sohasiga xos innovatsion boshqaruv modelini yanada rivojlantirish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.²

Amerikalik tadqiqotchi Henry Chesbrough «ochiq innovatsiyalar» konsepsiyasini asoslab, tashkilotlarning tashqi bilim manbalaridan foydalanish orqali innovatsion salohiyatini oshirish mexanizmlarini tahlil qilgan. Muallif innovatsion boshqaruvda tashqi hamkorlikning ahamiyatini ko'rsatgan. Ushbu konsepsiya raqamli transformatsiya sharoitidagi o'ziga xos xususiyatlarni yanada kengroq tadqiq etish uchun nazariy imkoniyat yaratadi.³

Amerikalik olim Michael Porter raqobatbardoshlik nazariyasi doirasida innovatsiyaning tashkilotning strategik ustunligiga ta'sirini asoslab, qiymat zanjiri konsepsiyasini ishlab chiqqan. Muallif innovatsiyaning raqobatbardoshlikning asosiy manbalaridan biri sifatida ko'rsatgan. Mazkur nazariy yondashuv raqamli iqtisodiyot sharoitida shakllanayotgan yangi omillar, jumladan, platformaviy iqtisodiyot va katta ma'lumotlarni hisobga olgan holda yanada rivojlantirilishi mumkin.⁴

Rossiyalik olim G.B. Kleiner tashkilotlarning innovatsion faoliyatini institutsional iqtisodiyot nuqtayi nazaridan tadqiq qilib, innovatsion boshqaruvning institutsional shartlarini asoslagan. Muallif innovatsion muhitning tashkiliy samaradorlikka ta'sirini ko'rsatgan. Ushbu ilmiy yondashuv xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos innovatsion boshqaruv indeksini ishlab chiqish uchun muhim nazariy asos yaratadi.⁵

Rossiyalik tadqiqotchi A.I. Tatarkin mintaqaviy innovatsion tizimlarni tadqiq qilib, xizmat ko'rsatish sohasidagi innovatsion rivojlanishning mintaqaviy xususiyatlarini asoslagan. Muallif hududiy differentsiatsiyaning innovatsion faollikka ta'sirini ko'rsatgan. Mazkur tadqiqot natijalari raqamli boshqaruv modellarini yanada rivojlantirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.⁶

Professor B.Y. Xodiyev raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish masalalarini tadqiq qilib, milliy iqtisodiyotni raqamlashtirish yo'nalishlarini asoslagan. Muallifning ilmiy natijalari raqamli iqtisodiyot nazariyasini rivojlantirishga hissa qo'shgan. Shu bilan birga, mazkur ilmiy yondashuvlar xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos innovatsion boshqaruv mexanizmlarini yanada kengroq tadqiq etish uchun nazariy asos yaratadi.⁷

Professor N.Q. Yo'ldoshev xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyotini tadqiq qilib, xizmat ko'rsatish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish yo'llarini asoslagan. Muallif xizmat sifati va mijozlar qoniqishining iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatgan. Ushbu ilmiy natijalar innovatsion boshqaruv tizimini integral baholash metodikasini shakllantirish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.⁸

Professor D.A. Rasulev innovatsion menejment va korxonalarning innovatsion salohiyatini tadqiq qilib, innovatsion faollikni baholash mezonlarini asoslagan. Uning ishlari milliy innovatsion menejment nazariyasini rivojlantirishga muhim hissa qo'shgan. Mazkur ilmiy natijalar raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos integral indeksni shakllantirish uchun muhim metodologik asos yaratadi.⁹

Adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, xorijiy olimlar innovatsion boshqaruv nazariyasi va uning raqobatbardoshlik bilan bog'liqligini keng tadqiq etganlar. MDH mamlakatlari olimlari innovatsion tizimlarning institutsional va mintaqaviy jihatlarini o'rganganlar. O'zbekiston olimlari raqamli iqtisodiyot va xizmat ko'rsatish

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-6079-son Farmoni, 2020-yil 5-oktabr.

2 Christensen C.M. The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail. – Boston: Harvard Business School Press, 1997.

3 Chesbrough H. Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology. – Boston: Harvard Business School Press, 2003.

4 Porter M.E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985.

5 Клейнер Г.Б. Экономика организаций. – Москва: ИНФРА-М, 2018.

6 Татаркин А.И. Формирование региональной инновационной системы. – Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 2015.

7 Xodiyev B.Y. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

8 Yo'ldoshev N.Q. Xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyoti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.

9 Rasulev D.A. Innovatsion menejment asoslari. – Toshkent: TDIU nashriyoti, 2022.

sohasi iqtisodiyotining turli jihatlarini tadqiq etganlar. Mavjud ilmiy yondashuvlarni rivojlantirgan holda, xizmat ko'rsatish tarmoqlarida innovatsion boshqaruv tizimini raqamli iqtisodiyot kontekstida kompleks tadqiq etish, uni integral indeks orqali miqdoriy baholash hamda raqobatbardoshlik bilan statistik bog'liqligini aniqlash mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlarni yanada boyitishga xizmat qiladi. Aynan shu yo'nalish mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosini innovatsion menejment nazariyasi, raqamli iqtisodiyot konsepsiyasi, institutsional iqtisodiyot hamda korrelyatsion-regression tahlil metodologiyasi tashkil etadi. Tadqiqot davomida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, ekspert baholash, korrelyatsion tahlil hamda mantiqiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Tadqiqot uchun yigirma beshta vakillik xizmat ko'rsatish korxonasi (moliyaviy xizmatlar, telekommunikatsiya, chakana savdo, transport-logistika, mehmonxona-turizm, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlari sohalaridan) bo'yicha ma'lumotlar bazasi shakllantirildi. Innovatsion boshqaruv indeksi (IBI) quyidagi tarkibiy ko'rsatkichlar asosida hisoblandi: raqamli transformatsiya darajasi, innovatsion strategiyaning aniqligi, tashkiliy moslashuvchanlik, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish darajasi, mijozga yo'naltirilganlik hamda kadrlarning raqamli kompetensiyasi. Har bir ko'rsatkich 0–100 ballik shkala bo'yicha ekspert baholash va statistik hisobotlar asosida o'lchandi.

Raqamlashtirish darajasining sohalar bo'yicha tafovutlarini aniqlashda statistik tahlil qo'llanildi. Innovatsion boshqaruv tizimidagi muammolarni aniqlashda ekspert so'rovi metodikasidan foydalanilib, muammolarning keskinlik darajasi 0–100 ballik shkala bo'yicha baholandi. Innovatsion boshqaruv indeksi bilan raqobatbardoshlik o'rtasidagi bog'liqlikni baholashda Pearson korrelyatsion tahlili o'tkazildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida bu yondashuv boshqaruv jarayonlarining ijtimoiy yo'naltirilganligini kuchaytirib, xizmat sifati va iste'molchi qoniqishini oshirishga xizmat qiladi (1-rasm).

1-rasm. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish tarmoqlarida innovatsion boshqaruv qobiliyati modeli¹⁰

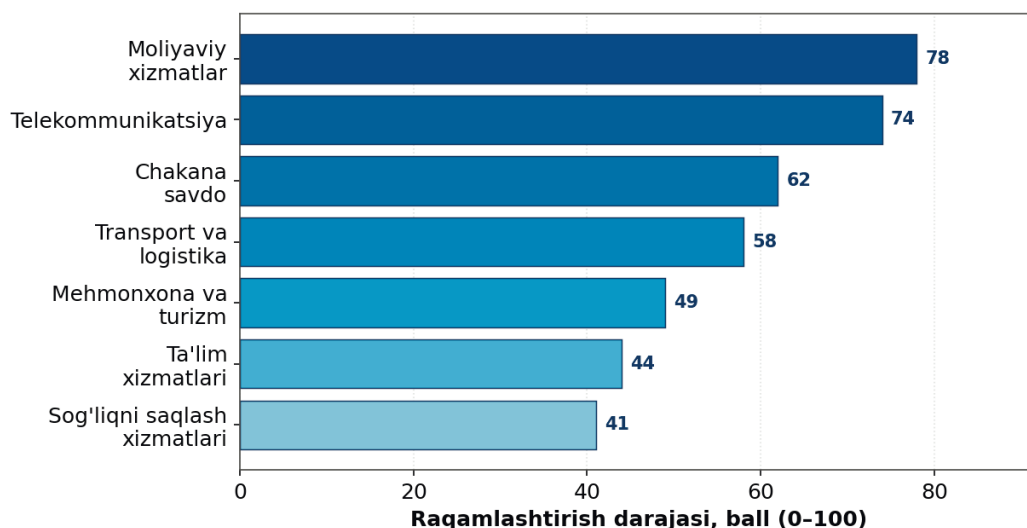
Rasmda aks ettirilgan “Xizmatda innovatsion boshqaruv qobiliyati” modeli raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish tarmoqlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim mexanizm sifatida namoyon

10 Muallif ishlanmasi

bo'ladi. Strategiya tuzish, bilimlarni boshqarish, mijozlarni jalb qilish va tarmoq orqali hamkorlikning uzviy integratsiyasi xizmatlar sifatini oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish hamda raqamli texnologiyalar (AI, Big Data, platformalar) orqali mehnat unumdorligini ko'tarishga xizmat qiladi. Ijtimoiy jihatdan ushbu model aholining xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirib, mijoz ehtiyojlariga moslashtirilgan (personalizatsiyalashgan) xizmatlarni shakllantiradi va bandlikning yangi raqamli shakllarini yuzaga keltiradi. Iqtisodiy jihatdan esa bilim va tarmoq hamkorligi asosida innovatsion xizmatlar yaratish raqobatbardoshlikni kuchaytirib, xizmat ko'rsatish tarmoqlarining barqaror o'sishini hamda hududiy ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikni ta'minlashga zamin yaratadi.

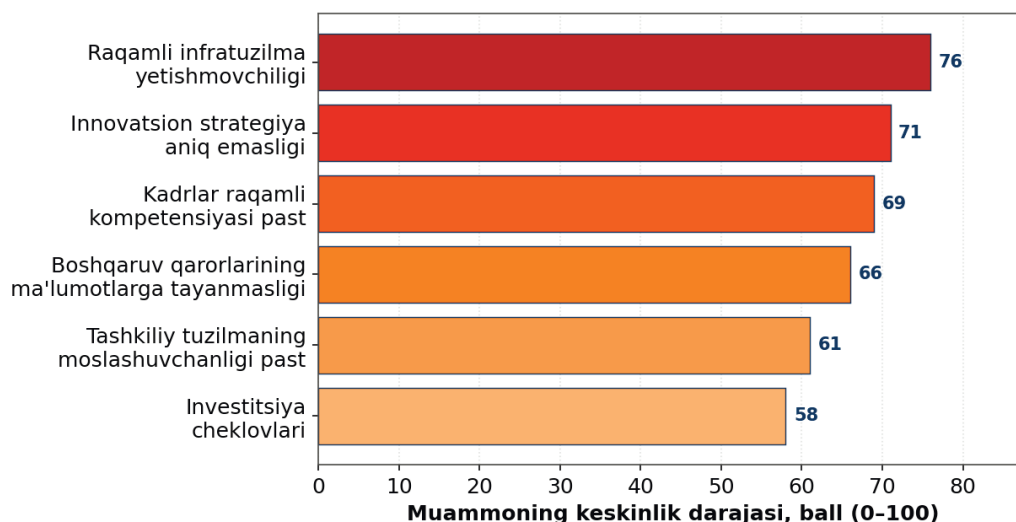
Turli xizmat ko'rsatish sohalarida raqamlashtirish darajasi sezilarli darajada farqlanadi (2-rasm).

2-rasm. Xizmat ko'rsatish sohalari bo'yicha raqamlashtirish darajasi¹¹

Moliyaviy xizmatlar (78 ball) va telekommunikatsiya (74 ball) sohalari eng yuqori raqamlashtirish darajasiga ega bo'lib, bu ularning texnologik tabiati va raqobat muhiti bilan izohlanadi. Sog'liqni saqlash (41 ball) va ta'lim xizmatlari (44 ball) sohalari esa raqamlashtirishni yanada rivojlantirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, ushbu yo'nalishlarda zamonaviy texnologiyalarni kengroq joriy etish va tashkiliy jarayonlarni takomillashtirish raqamlashtirish darajasini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Innovatsion boshqaruv tizimini amalga oshirishda duch kelinadigan asosiy muammolar ekspert so'rovi orqali aniqlandi (3-rasm).

3-rasm. Innovatsion boshqaruv tizimidagi dolzarb muammolarning ekspert bahosi¹²

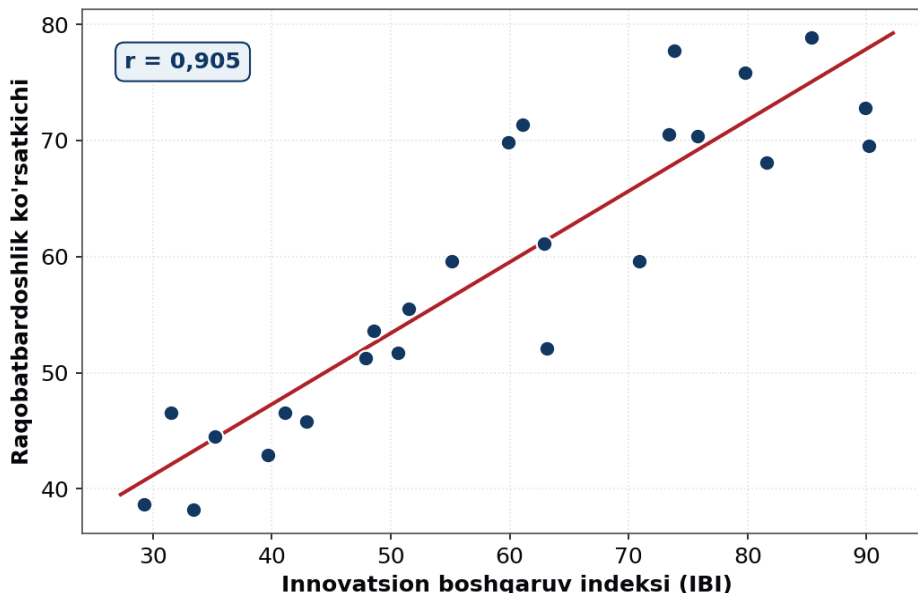
11 Muallif ishlanmasi

12 Muallif ishlanmasi

Raqamli infratuzilmani yanada rivojlantirish zarurati eng dolzarb yo'nalish sifatida baholandi (76 ball). Innovatsion strategiyani yanada aniqlashtirish zarurati (71 ball) va kadrlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi (69 ball) ham muhim yo'nalishlar hisoblanadi. Boshqaruv qarorlarini ma'lumotlarga tayangan holda qabul qilish amaliyotini yanada takomillashtirish zarurati (66 ball) korxonalarda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv yondashuvlarini izchil rivojlantirish muhimligini ko'rsatadi.

Innovatsion boshqaruv indeksi (IBI) bilan tashkilotlarning raqobatbardoshlik ko'rsatkichi o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilindi (4-rasm).

4-rasm. Innovatsion boshqaruv indeksi va raqobatbardoshlik o'rtasidagi bog'liqlik¹³

Tahlil natijalari IBI bilan raqobatbardoshlik o'rtasida kuchli musbat korrelyatsiya ($r = 0,80$ dan yuqori) mavjudligini ko'rsatdi. Ushbu natija innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirishga yo'naltiriladigan resurslarning iqtisodiy jihatdan asosli ekanligini tasdiqlaydi.

Raqamlashtirish darajasidagi sohaviy tafovut innovatsion boshqaruv strategiyasini har bir soha uchun moslashtirilgan holda ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. Moliyaviy xizmatlar va telekommunikatsiya sohalarida raqobat muhiti hamda tartibga soluvchi talablar raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirgan bo'lsa, chakana savdo va transport-logistika sohalarida platformaviy modellarning kirib kelishi innovatsion o'zgarishlarni rag'batlantirgan.

Sog'liqni saqlash va ta'lim xizmatlari sohalarida esa raqamlashtirish jarayonlarini yanada jadallashtirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, bu tartibga solish xususiyatlari, an'anaviy tashkiliy madaniyat hamda ushbu sohalarida inson omilining muhim o'rin tutishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, aynan ushbu sohalarida raqamlashtirishning katta salohiyati mavjud: masofaviy konsultatsiyalar, shaxsiylashtirilgan ta'lim trayektoriyalari va prediktiv tibbiy xizmatlar kabi yo'nalishlar sezilarli o'sish imkoniyatiga ega.

Sohalar kesimida innovatsion boshqaruv ustuvorliklari 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval

Xizmat ko'rsatish sohalarini bo'yicha innovatsion boshqaruv ustuvorliklari¹⁴

Soha	Raqamlashtirish darajasi	Ustuvor innovatsion yo'nalish
Moliyaviy xizmatlar	Yuqori (78)	Sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirish
Telekommunikatsiya	Yuqori (74)	Tarmoq infratuzilmasini optimallashtirish
Chakana savdo	O'rtacha (62)	Omnikanal xizmat ko'rsatish
Transport-logistika	O'rtacha (58)	Marshrutlashni optimallashtirish
Mehmonxona-turizm	O'rtacha-past (49)	Raqamli bron qilish tizimlari
Ta'lim xizmatlari	Past (44)	Masofaviy va aralash ta'lim platformalari
Sog'liqni saqlash	Past (41)	Telemeditsina va elektron tibbiy yozuvlar

¹³ Muallif ishlanmasi

¹⁴ Muallif ishlanmasi

Innovatsion boshqaruv indeksining tarkibiy tahlili

Innovatsion boshqaruv indeksi tarkibiy ko'rsatkichlarining har biri raqobatbardoshlikka turlicha darajada ta'sir ko'rsatadi. Ushbu ta'sirni aniqroq tushunish uchun ko'rsatkichlar alohida-alohida raqobatbardoshlik bilan qiyoslandi. Tahlil natijalari ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish va mijozga yo'naltirilganlik ko'rsatkichlari raqobatbardoshlik bilan eng kuchli bog'liqlikka ega ekanligini, tashkiliy moslashuvchanlik esa nisbatan mo'tadil, ammo sezilarli bog'liqlikka ega ekanligini ko'rsatdi.

Ushbu natija amaliy jihatdan muhim xulosaga olib keladi: agar korxona cheklangan resurslar sharoitida faqat bitta yoki ikkita yo'nalishga investitsiya qilishi kerak bo'lsa, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv va mijozga yo'naltirilganlikka ustuvorlik berish eng yuqori marginal samara berishi mumkin. Ayni paytda barcha olti komponent o'zaro bog'liq bo'lgani uchun uzoq muddatli istiqbolda ularning barchasini muvozanatli rivojlantirish zarur.

Olingan natijalar innovatsion boshqaruv tizimining raqobatbardoshlikka statistik jihatdan ahamiyatli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi, bu Porter va Christensen tomonidan ilgari surilgan nazariy qarashlarga mos keladi. Ayni paytda raqamlashtirish darajasining sohalari bo'yicha sezilarli tafovuti shuni ko'rsatadiki, innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirish yagona andoza asosida emas, balki har bir sohaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim.

Raqamli infratuzilmani yanada rivojlantirish zaruratining eng dolzarb masala sifatida aniqlanishi raqamli iqtisodiyot sharoitida moddiy-texnik ta'minotning hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, kadrlarning raqamli kompetensiyalarini yanada rivojlantirish zarurati shuni anglatadiki, texnologik infratuzilmani rivojlantirish bilan bir qatorda, inson kapitaliga investitsiya kiritish ham raqamli transformatsiyaning to'liq samarasiga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv yo'nalishi eng yuqori o'sish salohiyatiga ega (68 foiz), bu joriy holatda ushbu yo'nalishni yanada rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligi bilan izohlanadi. Kadrlar kompetensiyasi (45 foiz) va raqamli infratuzilma (52 foiz) ham sezilarli o'sish ko'rsatadi. Ushbu natijalar takomillashtirish sa'y-harakatlarini qaysi yo'nalishlarga ustuvor tarzda yo'naltirish kerakligini ko'rsatadi.

Platformaviy iqtisodiyotning kengayishi, ayniqsa, transport-logistika, chakana savdo va mehmonxona-turizm sohaslarida yaqqol namoyon bo'lmoqda, bu esa mazkur tadqiqotda ushbu sohalarning o'rtacha raqamlashtirish darajasiga ega ekanligini qisman izohlaydi. Innovatsion boshqaruv tizimini takomillashtirishda platformaviy tafakkurni — hamkorlik, ekotizim va tarmoq effektlariga asoslangan yondashuvni — shakllantirish zamonaviy talab hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni shakllantirish imkonini berdi. Birinchidan, innovatsion boshqaruv tizimi oltita o'zaro bog'liq element (raqamli transformatsiya, innovatsion strategiya, tashkiliy moslashuvchanlik, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, mijozga yo'naltirilganlik, kadrlar kompetensiyasi)dan iborat ekanligi aniqlandi. Ikkinchidan, xizmat ko'rsatish sohalari bo'yicha raqamlashtirish darajasida sezilarli tafovut (moliyaviy xizmatlarda 78 ball, sog'liqni saqlashda 41 ball) mavjudligi aniqlandi. Uchinchidan, innovatsion boshqaruv tizimida raqamli infratuzilmani yanada rivojlantirish zarurati (76 ball) eng dolzarb yo'nalish ekanligi aniqlandi. To'rtinchidan, innovatsion boshqaruv indeksi bilan raqobatbardoshlik o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik ($r > 0,80$) mavjudligi statistik jihatdan isbotlandi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, u innovatsion boshqaruv nazariyasini xizmat ko'rsatish sohasiga moslashtirilgan holda rivojlantiradi va integral baholash metodikasini taklif etadi. Amaliy ahamiyati esa xizmat ko'rsatish korxonalari rahbariyati va davlat siyosatini shakllantiruvchi organlar uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar berishida namoyon bo'ladi. Kelgusi tadqiqotlar tanlanmani kengaytirish, panel ma'lumotlardan foydalanish va sabab-oqibat tahlilini chuqurlashtirish orqali ushbu natijalarni yanada mustahkamlashi mumkin.

Olib borilgan tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- xizmat ko'rsatish korxonalari raqamli infratuzilmani rivojlantirishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilash va unga maqsadli investitsiyalarni yo'naltirish maqsadga muvofiq;
- aniq va o'lchanadigan innovatsion strategiyani ishlab chiqish hamda uni tashkilotning barcha darajalariga yetkazish tavsiya etiladi;
- xodimlarning raqamli kompetensiyasini oshirish bo'yicha uzluksiz o'quv dasturlarini joriy etish zarur;
- boshqaruv qarorlarini ma'lumotlarga asoslash uchun analitik vositalarni joriy etish hamda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv amaliyotini bosqichma-bosqich rivojlantirish lozim;
- innovatsion boshqaruv indeksini korxonalar faoliyatini muntazam monitoring qilish vositasi sifatida joriy etish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi Farmoni.: <https://lex.uz/docs/-5030957>
2. Christensen C. M. *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. – Boston : Harvard Business School Press, 1997.
3. Chesbrough H. *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. – Boston : Harvard Business School Press, 2003.
4. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. – New York : Free Press, 1985.
5. Клейнер Г. Б. *Экономика организаций*. – Москва : ИНФРА-М, 2018.
6. Татаркин А. И. *Формирование региональной инновационной системы*. – Екатеринбург : Институт экономики УрО РАН, 2015.
7. Xodiyev B. Y. *Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot*. – Toshkent : Iqtisodiyot, 2021.
8. Yo'ldoshev N. Q. *Xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyoti*. – Toshkent : Fan va texnologiya, 2020.
9. Rasulev D. A. *Innovatsion menejment asoslari*. – Toshkent : TDIU nashriyoti, 2022.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>